

ни, як збереження і розвитку духовних і культурних цінностей суспільства. Державна політика у гуманітарній сфері має бути спрямована на захист вітчизняної культурної і духовної спадщини. Це проголошено одним із стратегічних пріоритетів політики національної безпеки.

Необхідність охорони культурної спадщини проголошена на найвищому, конституційному, рівні. Відповідно до ст. 54 Конституції України культурна спадщина охороняється законом; держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність. Збереження і примноження культурних цінностей визнані одним з пріоритетних напрямів політики держави у сфері культури [7]. Охорона культурного надбання держави, враховуючи те, що руйнування об'єктів культурної спадщини однієї країни є втратою для всього людства, є зобов'язанням України і перед світовою спільнотою, оскільки відносини щодо охорони культурної спадщини регулюються не лише українським законодавством, а й на міжнародно-правовому рівні.

Натомість активні господарські перетворення навколишнього середовища і процеси урбанізації не завжди враховують історико-культурні та екологічні пріоритети. Маємо чисельні приклади знищення об'єктів культурної спадщини, в тому числі через земельні ділянки, на яких вони знаходяться. При цьому шкода завдається і природному середовищу.

Важлива роль у збереженні культурної спадщини належить земельному законодавству, що визначає правовий режим земель, на яких знаходяться об'єкти культурної спадщини. Охорона таких об'єктів забезпечується в тому числі і за допомогою встановлення правового режиму земель історико-культурного призначення та історичних ареалів населених місць, оскільки саме за допомогою комплексного підходу можна забезпечити охорону культурної спадщини в умовах сучасного населеного пункту одночасно із природним середовищем, що відповідає основним положенням концепції сталого розвитку. В той же час, складнощі із його встановленням та порушення вже встановленого режиму,

тягнуть загрозу об'єктам культурної спадщини. Знищення об'єктів культурної спадщини, яке спостерігаємо у сучасній Україні, в свою чергу, становить, на нашу думку, загрозу її національній безпеці. За таких умов не може бути мови про реалізацію концепції сталого розвитку в Україні.

1. Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – Ст. 333.
2. Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27. 3. Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 43. – Ст. 319. 4. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351. 5. Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218. 6. Закон України "Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції" від 07.09.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 547. 7. Загальнодержавна програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 року, затверджена Законом України від 20 квітня 2004 р. № 1692-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 32. – Ст. 390.
8. Офіційний вісник України. – 2000. – № 1. – Стор. 29. – Ст. 6. 9. Урядовий кур'єр від 09.08.2001. – № 142. 10. Урядовий кур'єр від 30.04.2002. – № 82. 11. Урядовий кур'єр від 11.07.2006 – № 126. 12. Урядовий кур'єр від 07.03.2007 – № 43. 13. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики [текст]: моногр. / В.І. Андрейцев. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 373 с. 14. Балюк Г.І. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації екологічної складової концепції сталого розвитку // Право України. – 2011. – №2. 15. Донець О.В. Правовий режим земель історико-культурного призначення. – Дис. ... канд. юрид. наук ... 12.00.06. – Х.: 2010. – 221 с. 16. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2005. – 848 с. 17. Екологічне право України: підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. Каракаша І.І. – Одеса : Фенікс, 2012. – 788 с. 18. Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры: Справ. Пособие. – К.: Выща шк., 1990. – 223 с. 19. Офіційний Інтернет-сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://whc.unesco.org/>. 20. Офіційний сайт Президента України [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/23383.html>. 21. Підсумкова доповідь Регіональної конференції країн Східної та Центральної Європи "Управління та збереження історичних центрів міст, внесених до Списку Всесвітньої спадщини" Санкт-Петербург, Російська Федерація, 29 січня – 2 лютого 2007 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.chacon.ru/about_chair/itogov_doklad.htm. 22. Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 2. Правова охорона культурних цінностей / Відп. ред.: акад. НАН України Ю. С. Шемшученко та д-р юрид. наук В. І. Акуленко. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – 864 с.

Надійшла до редколегії 02.04.12

А. Слепченко, асист.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

У статті розглядаються проблеми правового забезпечення екологічної освіти в Україні.

Ключові слова: екологічне право, екологічна освіта.

В статті рассматриваются проблемы правового обеспечения экологического образования в Украине.

Ключевые слова: экологическое право, экологическое образование.

This article deals with the problems of legal support of environmental education in Ukraine.

Key words: environmental law, environmental education.

Забезпечення якісного стану навколишнього природного середовища, раціонального природокористування та екологічної безпеки стають все більш актуальними для людства проблемами. На шляху пошуку надійних засобів вирішення екологічних проблем нашої держави, нарівні з ефективною державною політикою та вдосконаленням законодавства, особливу роль відіграє забезпечення зростання рівня екологічної освіченості населення. Спеціалізовані знання та висока екологічна культура потрібні громадянам як для здійснення їх конституційних екологічних прав, так і для додержання обов'язку не заподіювати шкоду природі. Не є виключенням і професійні юристи – судді, прокурори, адвокати, слідчі, які беруть участь у правозастосовчій діяльності у сфері екологічних відносин та повинні бути носіями еколого-правової свідомості найвищого рівня та володіти сучасними знаннями з екологічного права.

Вирішення зазначених проблем досягається через запровадження доступної та безперервної екологічної освіти. Саме екологічна освіта в сучасному світі покликана сприяти докорінним змінам у свідомості громадян, відмові від споживацького відношення до природи, а її результатом повинно стати формування нового екологічного, в тому числі, й еколого-правового, світогляду, заснованому на ідеології сталого розвитку. Одним із важливих напрямів розвитку даної сфери діяльності є вдосконалення правових основ екологічної освіти в Україні.

Метою даної статті є аналіз стану правового забезпечення екологічної освіти в Україні, в тому числі, з точки зору гарантування реалізації права громадян на екологічну освіту, а також висвітлення проблем, наявних у даній сфері.

Правові аспекти екологічної та еколого-правової освіти – це те коло питань, що потребують, на нашу

думку, посиленої уваги з боку науковців. Розробка правового механізму у галузі екологічної освіти залишається в наш час одним з актуальних питань еколого-правової науки. До того ж, у доктрині сучасної еколого-правової науки, зокрема у працях В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, М.В. Краснової, Ю.С. Шемшученка та інших вчених переконливо доведено важливе місце екологічної освіти та виховання у механізмі дії екологічного права – як засобу формування екологічної свідомості та культури, а відтак – як засобу подолання екологічної кризи. Окремі правові аспекти екологічної освіти розглядаються також дослідниками системи екологічних прав громадян.

Найголовнішою проблемою у питанні вдосконалення правових засад екологічної освіти є те, що з часу прийняття 25 червня 1991 р. Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" [1], в якому вперше серед країн колишнього СРСР було закріплено право громадян на екологічну освіту, і до сьогоднішнього дня, правове регулювання даної сфери діяльності належним чином не здійснюється. В Україні не існує жодного спеціального нормативно-правового акту в сфері екологічної освіти. При цьому варто зазначити, що наукове обґрунтування, розроблення та прийняття Закону про екологічну освіту, як одного з перспективних актів екологічного законодавства, передбачалось ще в Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджених постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. [2].

Одним із негативних наслідків такої ситуації є те, що право громадян на екологічну освіту продовжує залишатися без належного правового механізму його реалізації. Наявність даного права у системі екологічних прав громадян є прогресивним досягненням еколого-правової думки у нашій країні, але ж самого лише юридичного закріплення права недостатньо. Необхідно створити систему правових, соціальних, ідеологічних та інших гарантій для того, щоб кожна особа мала реальну можливість перетворити зазначену правову норму у дійсність.

Як відомо, Україна проголосила себе правовою державою. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. Це означає, що закріплене у законі право на екологічну освіту, як і будь-які інші права громадян, має гарантуватися державою. Необхідно, на нашу думку, на рівні закону встановити обов'язковість екологічної освіти для усіх рівнів формальної та неформальної освіти в Україні, закріпити перелік суб'єктів, які зобов'язані як безпосередньо надавати еколого-освітні послуги, так і здійснювати управління в галузі екологічної освіти, зокрема організувати, координувати, планувати, контролювати таку діяльність тощо.

Сфера екологічної освіти є актуальною не тільки для України, а й для усієї світової спільноти. Проблеми запровадження освіти та просвітництва задля досягнення сталого розвитку (Education for Sustainable Development), як нового типу освіти, обговорюються в усьому світі на рівні голів держав та урядів, у межах різноманітних міжнародних та міжурядових організацій та робочих груп, неурядових організацій, асоціацій працівників освіти та інших об'єднань.

Показником рівня загальносвітової стурбованості цими проблемами стало прийняття 20 грудня 2002 р. Генеральною Асамблеєю ООН Резолюції 57/254 про проведення у 2005 – 2014 роках Десятиріччя освіти в інтересах сталого розвитку. У тому ж році у м. Вільнюсі

(Литва) на нараді представників міністерств охорони навколишнього середовища та міністерств освіти (17 – 18 березня 2005 р.) було прийнято "Стратегію Європейської економічної комісії ООН для освіти в інтересах сталого розвитку" [3] (далі – Стратегія ЄЕК ООН).

Для України має бути символічним, що одним із перших кроків до розробки вказаної Стратегії ЄЕК ООН стала Заява міністрів навколишнього середовища країн ЄЕК ООН про освіту в інтересах сталого розвитку, прийнята на 5-й Конференції "Навколишнє середовище для Європи", яка відбулася саме у Києві 21 – 23 травня 2003 р.

Першим із сформульованих у Стратегії ЄЕК ООН її завдань є забезпечення того, щоб *механізми політики, нормативно-правова база та організаційні основи слугували опорою освіти задля сталого розвитку* (п. 7). Цим додатково підкреслюється необхідність та важливість нормативно-правового регулювання у галузі екологічної освіти, оскільки саме екологічна освіта є основою для освіти задля сталого розвитку. Стратегією ЄЕК ООН передбачено, що освіта задля сталого розвитку розширює концепцію екологічної освіти, яку, в свою чергу, потрібно розвивати та доповнювати в рамках комплексного підходу до цих питань (п. 14).

Щодо правових аспектів зазначеної проблеми, то у п. 50 Стратегії ЄЕК ООН конкретизується, що законодавство має бути однією з опор освіти задля сталого розвитку, нарівні з політикою, навчальними планами тощо. Ключем для досягнення цієї мети, як зазначено у Стратегії, могло б стати прийняття на всіх рівнях систем освіти основоположних документів з освіти задля сталого розвитку. Водночас, правові інструменти повинні бути адаптовані до конкретних умов кожної держави, яка їх застосовує, до наявного у ній законодавства (п. 43). Передбачено також, що у національних планах дій слід передбачати засоби їх здійснення (п.п. 48 – 49).

Виходячи із зазначеного, правове забезпечення екологічної освіти має стати одним із стратегічних завдань Української держави на шляху впровадження концепції сталого розвитку. Тим більше, що в Україні спостерігається довготривала відсутність позитивних зрушень у правовому забезпеченні права громадян на екологічну освіту. Незважаючи на наявність декількох розроблених у різний час законопроектів, Закону про екологічну освіту досі не прийнято, натомість Концепція екологічної освіти в Україні, затверджена рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2001 р. № 13\ 6-19 [4], не є нормативно-правовим актом, оскільки не затверджувалася наказом Міністра освіти і науки. Крім того, у Концепції екологічної освіти в Україні відсутня згадка про право громадян на екологічну освіту, хоча на момент розробки останньої пройшло вже 10 років після прийняття Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Це є, на нашу думку, ще одним свідченням вкрай низької обізнаності усіх верств нашого суспільства, не виключаючи і самих освітян та науковців, про зміст та обсяг законодавчого закріплення екологічних прав громадян.

Отже, не зважаючи на те, що проголошене ООН Десятиріччя освіти в інтересах сталого розвитку наближається до свого завершення, в Україні стан правового регулювання в галузі екологічної освіти за цей період не покращився. До того ж, в Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21 грудня 2010 р. [5], прийняття закону у галузі екологічної освіти вже не передбачається. Незважаючи на те, що підвищення рівня суспільної екологічної свідомості визнається у вказаному документі стратегічною ціллю національної екологічної політики № 1 (розділ 3), ні у п. 4.8 "За-

конодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища", ні у п. 4.9 "Освітнє та наукове забезпечення формування і реалізації національної екологічної політики як інструменти реалізації національної екологічної політики" не згадується про нагальну потребу правового регулювання діяльності у галузі екологічної освіти на рівні закону. Натомість передбачається розроблення до 2015 р. Стратегії екологічної освіти з метою сталого розвитку українського суспільства та економіки України.

Якщо говорити про конкретні строки, то подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту Стратегії екологічної освіти для сталого розвитку передбачено у Національному плані дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011 – 2015 р., затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 577-р [6], у термін до грудня 2012 р. До кінця 2014 р. має бути розроблений Національний план дій з реалізації даної Стратегії.

Важливість прийняття подібних документів не викликає сумнівів. Однак, на нашу думку, розробникам Стратегії екологічної освіти в Україні підвищену увагу слід було б приділити питанням подальшого вдосконалення правового регулювання у даній сфері. Стратегія екологічної освіти повинна стати керівництвом до дії для усіх зобов'язаних суб'єктів та основою для вдосконалення правового регулювання еколого-освітніх відносин у нашій державі. Було б доцільно визначити основні підходи до побудови системи законодавчих актів, прийняття яких подолало б наявні прогалини правового регулювання у сфері запровадження безперервної та доступної екологічної освіти для усіх верств нашого суспільства.

При цьому слід враховувати, що правове забезпечення екологічної освіти через комплексність відносин, які мають бути врегульовані, є складним і багатограним процесом. Одним з важливих завдань є подолання очевидної декларативності керівних документів у цій сфері. Нормативні акти, заплановані до прийняття, повинні мати не рекомендаційний, а конкретно-зобов'язуючий характер. Розробка і прийняття Закону про екологічну освіту, на наше переконання, стане найважливішим засобом реального здійснення положень майбутньої Стратегії екологічної освіти, як і усіх доктрин, стратегій, програм, планів, інших концептуальних документів, які були або ще можуть бути в подальшому прийняті у цій сфері.

Подібні питання є актуальними для більшості країн колишнього СРСР. Окремі країни СНД на сьогодні вже мають досвід прийняття законів, які регулюють відносини у сфері екологічної освіти. Наприклад, Закон "Про екологічну освіту та виховання населення" був прийнятий у Республіці Вірменія 20 листопада 2001 р. [7], Закон "Про екологічну освіту та просвітництво" 10 січня 2002 р. прийнятий в Азербайджанській Республіці [8]. В Республіці Таджикистан діє Закон "Про екологічну освіту населення" від 29 грудня 2010 р. [9], а в Екологічному Кодексі Республіки Казахстан від 9 січня 2007 р. [10] екологічній освіті, просвітництву та підвищенню кваліфікації спеціалістів присвячена окрема 25 глава.

У Російській Федерації, як і в Україні, закону про екологічну освіту досі не прийнято. Свого часу в Російській Федерації були розроблені окремі законопроекти "Про екологічну культуру", "Про державне регулювання освіти в галузі екології" та "Про державну політику в сфері екологічної освіти", останній з яких навіть пройшов три читання у Державній думі, але зважаючи на наявність значних зауважень, був відхилений. У той же час в багатьох суб'єктах Російської Федерації такі закони прийняті, наприклад Закони Республіки Дагестан

"Про екологічну освіту населення" від 26 вересня 1996 р. [11], Республіки Башкортостан "Про екологічну освіту в Республіці Башкортостан" від 14 січня 1997 р. [12] та Республіки Саха (Якутія) "Про екологічну освіту та просвітництво" від 27 січня 2005 р. [13]. Планується прийняття подібних законів у інших адміністративно-територіальних одиницях [14, 15].

Вважаємо, що зазначений зарубіжний досвід міг би бути корисним при розробці відповідних законопроектів в Україні. При цьому не можна беззастережно запозичувати відповідні положення, адже кожній країні притаманні власні особливості правової системи, історично обумовлений зміст та рівень правосвідомості громадян, система органів управління, а також вже сформована система джерел права, яка обов'язково повинна враховуватися при розробці нових законів. Зокрема, такою особливістю в Україні є закріплене на законодавчому рівні право громадян на екологічну освіту, на гарантування якого і мають бути спрямовані усі нормативні акти, прийняття яких заплановано у цій сфері.

Забезпечення в Україні права громадян на екологічну освіту, яка є універсальним засобом формування екологічної культури, слід, на нашу думку, розглядати в якості пріоритетного завдання держави. Відсутність в Україні правових приписів загальнообов'язкового характеру у галузі екологічної освіти негативно позначається на розвитку останньої та на формуванні сучасної екологічної культури в державі загалом. Внаслідок цього чисельні зацікавлені установи та організації освіти, культури, ЗМІ, громадські організації не одержують необхідної правової, фінансової та матеріальної підтримки. Закріплення правового механізму реалізації даного права гарантуватиме, що прийняття рішень у галузі запровадження екологічної освіти буде засновано на правових нормах та досягненнях сучасної наукової еколого-правової думки, а не залежатиме від "бажання" посадових осіб, відомчих інтересів та інших суб'єктивних факторів.

Формами вдосконалення правового регулювання у сфері екологічної освіти можуть бути як прийняття спеціального закону про екологічну освіту, який, як нам видається, буде комплексним багатогалузевим актом, так і включення спеціальних розділів і статей у діючі правові акти.

Засобами гарантування права на екологічну освіту мають стати і згадані вище Стратегія екологічної освіти та Національний план дій з реалізації даної Стратегії, що розроблятимуться з метою виконання Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 р.

При цьому слід враховувати загальноосвітіві інтеграційні тенденції розвитку екологічної освіти, розробку відповідних міжнародних стратегій, спрямованих на формування єдиного міжнародного та регіонального освітнього простору в цілях подальшого сталого (збалансованого) розвитку нашої держави, усього людства та забезпечення глобальних змін у світосприйнятті усіх та кожного.

1. Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. 2. Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38. – Ст. 248. 3. Стратегія ЄЕК ООН для освіти в інтересах збалансованого розвитку [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Всеукраїнської екологічної ліги. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net/34903999-442.html>. 4. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – N 7. 5. Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218. 6. Урядовий кур'єр від 27.07.2011. – № 135. 7. Об экологическом образовании и воспитании населения: Закон Республики Армения от 20 ноября 2001 г. [Электронный ресурс]. – Офіційний сайт Національного Зібрання Республіки Вірменія. – Режим доступу: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1741&lang=rus#>. 8. Об экологическом образовании и просвещении населения: Закон Азербайджанской Республики от 10 января 2002 г. [Электронный ресурс]. – Офіційний сайт Міністерства освіти

Азербайджанської Республіки. – Режим доступу: <http://www.edu.gov.az/view.php?lang=ru&menu=72&id=2359>. 9. Об экологическом образовании населения: Закон Республики Таджикистан от 29 декабря 2010 г. [Электронный ресурс]. – База данных "Законодательство стран СНГ". – Режим доступу: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=32688. 10. Экологический Кодекс Республики Казахстан от 9 января 2007 г. [Электронный ресурс]. – Офіційний сайт Уряду Республіки Казахстан. – Режим доступу: http://ru.government.kz/docs/k070000212_20120130-1.htm. 11. Об экологическом образовании населения: Закон Республики Дагестан от 26 сентября 1996 г. [Электронный ресурс]. – Российский правовой портал "Семёрка". – Режим доступу: <http://law7.ru/base71/part3/d71ru3118.htm>. 12. Об экологическом образовании в Республике Башкортостан: Закон Республики Башкортостан от 14 января 1997 г. [Электронный ресурс]. – Офіційний сайт Міністерства природокористування

та екології Республіки Башкортостан. – Режим доступу: <http://www.ugak.ru/docs/66/>. 13. Об экологическом образовании и просвещении: Закон Республики Саха (Якутия) от 27 января 2005 г. [Электронный ресурс]. – Официальный сайт "Региональное законодательство" – Режим доступу: <http://www.regionz.ru/index.php?ds=516787>. 14. Закон об экологическом образовании может появиться в Подмосковье [Электронный ресурс]. – Группа сайтов РИА Новости: RIA.RU. – Режим доступу: <http://eco.ria.ru/nature/20110608/385883256.html>. 15. Обсуждаем проект закона Республики Бурятия "Об экологическом образовании, воспитании и формировании экологической культуры в Республике Бурятия" [Электронный ресурс]. – Информационный портал Байкал-Lake. – Режим доступу: <http://www.baikal-center.ru/books/element.php?ID=48561>.

Надійшла до редколегії 04.04.12

УДК 349.6:351.823

К. Кондратьєва, асп.

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕЧНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті автором проаналізовано систему та компетенцію органів державної влади у сфері забезпечення екологічної безпечності сільськогосподарської продукції в Україні. Виявлено недоліки правового регулювання у цій галузі та запропоновано шляхи їх усунення.

Ключові слова: органи державної влади, екологічна безпека, сільськогосподарська продукція.

The article considers the system of public authorities and their competence in the sphere of the environmental safety of agricultural products in Ukraine. Basing on the study results, the author revealed the shortcomings of legal regulation in this area and provided the ways of their elimination.

Key words: public authorities, environmental safety, agricultural products.

В статтє автором проведено анализ системы и компетенции органов государственной власти в сфере обеспечения экологической безопасности сельскохозяйственной продукции в Украине. Выявлены недостатки правового регулирования в этой области и предложены пути их устранения.

Ключевые слова: органы государственной власти, экологическая безопасность, сельскохозяйственная продукция.

Невід'ємною складовою внутрішньої екологічної безпеки у сфері сільськогосподарського виробництва в Україні є екологічна безпечність сільськогосподарської продукції, яка забезпечується системою державно-правових, організаційних, науково-технічних, економічних та інших засобів, що застосовуються органами державної влади, місцевого самоврядування та сільськогосподарськими виробниками.

До сільськогосподарської продукції в юридичній науці відносять всю сиру продукцію культурного рослинництва, тваринництва та рибництва, одержувану від сільськогосподарської діяльності, а також продукти її первісної переробки, здійснюваної безпосереднім її виробником [2, с. 61]. Для цілей же нашої роботи, вважаємо за доцільне розглядати сільськогосподарську продукцію у більш вузькому значенні, виключивши з наведеного вище поняття продукти рибництва, оскільки їх місце у складі сільськогосподарської продукції на нормативному рівні сьогодні остаточно не врегульоване [2, с. 58].

Безпосередній зв'язок здоров'я людини та рівня безпечності сільськогосподарської продукції і його вплив на рівень внутрішньої екологічної безпеки не міг не привернути увагу наукової спільноти. Шляхи забезпечення безпечності такої продукції досліджували вчені у галузі біології, медицини, агрономії (Власенко В.В., Гончар М.Т., Корчинський А.А., Никитюк О.А. тощо). Не залишилися осторонь і представники юридичної науки. Так, окремі питання правового регулювання у цій галузі вивчали Богдан А.Й., Бугера С.І., Земко А.М., Ковальчук Т.Г., Петрина В.Н., Романко С.В., Статівка А.М., Ярандайкін Р.С. та ін.

Але, незважаючи на наявність ряду праць у цій сфері, аналізу інституційно-правової складової забезпечення екологічної безпечності сільськогосподарської продукції в сучасній Україні здійснено не було. У зв'язку із цим, та, беручи до уваги важливість належного розподілу повноважень між органами державної влади для здійснення ефективного управління в цій сфері, вважаємо за доцільне дослідити систему та компетенцію

державних органів у галузі забезпечення екологічної безпечності сільськогосподарської продукції в Україні.

Повноваженнями у досліджуваній сфері наділені: Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ України); Міністерство аграрної політики та продовольства України (далі – Мінагрополітики України); Державна санітарно-епідеміологічна служба (далі – Держсанепідслужба України), Державна інспекція сільського господарства України (далі – Держсільгоспінспекція України), Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України (далі – Держветфітослужба України) і Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів (далі – Держспоживінспекція України).

МОЗ України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у галузі охорони здоров'я і формування державної політики у сферах санітарного та епідемічного благополуччя населення. Його компетенція визначена "Положенням про Міністерство охорони здоров'я України" [9], відповідно до якого в галузі забезпечення екологічної безпечності сільськогосподарської продукції в Україні МОЗ:

– забезпечує нормативно-правове регулювання у сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення: затверджує державні санітарні норми та правила, обов'язкові параметри безпечності та мінімальні специфікації якості харчових продуктів, максимально допустимі рівні залишків ветеринарних препаратів та інших забруднювачів у харчових продуктах, переліки харчових продуктів, які звичайно становлять високий і низький ризик для здоров'я людини, а також речовин, канцерогенних для людини;

– здійснює державну реєстрацію генетично-модифікованих організмів-джерел харчових продуктів, а також харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або отримані з їх використанням.

На підставі аналізу стану реалізації наданих МОЗ України повноважень в досліджуваній галузі, приходимо до висновку про те, що це міністерство покладену на

